



# TAK VREDE GENT



## SHANTI

Maandelijkse nieuwsbrief voor levensvernieuwing en algemene broederschap  
door vergelijkende studie van wijsbegeerte, godsdiensten, wetenschap en esoterie  
JAAR 2025 - NUMMER 4 - APRIL 2025

---

Belgische Theosofische Vereniging vzw  
Hoofdzetel: Geuzenplein 8 te 1000 BRUSSEL

### *Doelstellingen van de Theosofische Vereniging:*

1. *Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid, zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur*
2. *Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdiensten, wijsbegeerten en wetenschappen*
3. *Het onderzoeken van de onverklaarbare wetten die in de natuur besloten liggen en van de vermogens die in de mens sluimeren*

*De vereniging is niet-sektarisch en bestaat uit zoekers naar inzicht. Haar eenheid berust niet op een gezamenlijk beleden geloof of wereldbeschouwing maar op een gezamenlijk streven naar waarheid.*

### *Missie van de Theosophical Society (Adyar)*

*Het dienen van de mensheid door het ontwikkelen van een zich steeds verdiepend inzicht in, en verwerkelijking van de tijdloze wijsheid, spirituele zelfrealisatie en de eenheid van alle leven.*

**Activiteiten Tak Vrede:** woensdag  
van 19.30u tot 21.30u. .

**Locatie:** *Kollekasteel, Groenestaakstraat 66-68 te 9030 Mariakerke*

*Ter info: Sinds september 2022 zijn de voorwaarden voor gebruik van een zaaltje in het Kollekasteel gewijzigd. Een klein bedrag aan bijdrage voor het gebruik van een zaaltje wordt gevraagd. Iedereen is van harte welkom om gratis en vrijblijvend deel te nemen aan de activiteiten van Tak Vrede. Giften als steun voor de goede werking van de Loge zijn steeds welkom en kan via rekening BE81 0000 1422 2624 tnv Belgische Theosofische Vereniging vzw, met vermelding Tak Vrede.*

**02/04/2025: Zelfrealisatie door liefde**  
**door Sabine Van Osta**



Meer informatie over het programma is te vinden op de website: <https://ts-belgium.be>. U kan ook een mailtje zenden aan [tak.vrede@ts-belgium.be](mailto:tak.vrede@ts-belgium.be) of u kan ppk bellen naar GSM 0486 631 997

V.U. : Tak Vrede, p/a Geuzenplein 8, 1000 Brussel - Email: [info@ts-belgium.be](mailto:info@ts-belgium.be)

**Bescherming persoonsgegevens:** *Alle informatie over de Belgische wet bescherming van de persoonlijke levenssfeer van 8 december 1992 en de AVG EU, te bekomen via email: [info@ts-belgium.be](mailto:info@ts-belgium.be)*

### **Vrijheid van denken**

*De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.*

*Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.*

*Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Mening en opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.*

*De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.*

*Resolutie goedgekeurd in 1924 door de General Council van de Theosophical Society Adyar*

**Gelieve te noteren in uw agenda:**

***Belgische Theosofische Vereniging vzw:  
Herdenking Witte Lotusdag op  
zaterdag 10 mei 2025 om 15u.  
Hoofdzetel, Geuzenplein 8 te 1000 Brussel***



***Theosofische Orde van Dienst  
Wandeling in het Stillegebied in Vollezele op  
Zaterdag 24 mei 2025  
Alle informatie volgt in de nieuwsbrieven van mei 2025***



**Shanti april 2025**

**Pagina**

***Getijden van het denkvermogen***

**3**

# Getijden van het denkvermogen

Tim Boyd



In haar boek *De Geheime Leer* neemt H.P. Blavatsky (hierna HPB), voordat ze het eigenlijke werk inleidt, even de tijd om onze aandacht in een specifieke richting te sturen. Ze zegt dat alles wat volgt gefundeerd moet zijn op een basisbegrip: De Geheime Leer is gebaseerd op de Stanza's van Dzyan, en als de lezer de beschouwingen in de stanza's wil kunnen waarderen moet men vertrouwd zijn met enkele grondbegrippen die zij de drie grondstellingen noemt (*De Geheime Leer I, Proloog [14]*).

De eerste fundamentele grondstelling introduceert een alomtegenwoordig, eeuwig, grenzeloos en onveranderlijk beginsel, waarover elke speculatie onmogelijk is (*De Geheime Leer I, Proloog [14]*), beschreven als ondenkbaar en onuitsprekelijk. De tweede grondstelling spreekt over periodiciteit en dat is wat ik hier wil bespreken. De derde grondstelling heeft betrekking op de verplichte pelgrimstocht voor iedere ziel (*De Geheime Leer [17]*). Dit komt dichter bij onze ervaring en ons huidige niveau van begrijpen.

In de tweede grondstelling (*De Geheime Leer I, Proloog [16]*) zegt HPB dat er een bepaalde waarneming is die men op ieder gebied van de natuur heeft gedaan, onmiskenbaar en universeel: de wet van periodiciteit. Ze noemt enkele van de vele voorbeelden, zoals de afwisseling tussen dag en nacht, leven en dood, slapen en waken, enzovoort. Deze periodieke gebeurtenissen zijn zo universeel dat zij periodiciteit beschrijft als een absolute wet van het universum.

Wij ervaren ook perioden, langere combinaties van dag en nacht: we hebben de kringloop van het jaar waarin de aarde rond de zon draait. Hij begint op één punt en keert terug tot datzelfde punt in relatie tot de zon. Dat is het zonnejaar waarin vele kleinere afwisselingen optreden, zoals 365 perioden van dag en nacht. Hetzelfde idee van perioden doet zich op alle niveaus voor, van klein tot groot. Zo zijn er ook kosmische dagen en nachten: de dag van Brahman en de nacht van Brahman. We spreken over het leven van een planeet als een van deze 'dagen', en over zijn verdwijnen als een van deze 'nachten'. Dit zijn enorme tijdsspannen waarvoor ons begripsvermogen noodzakelijkerwijs te beperkt is.

Dit idee van periodiciteit wordt in alle spirituele tradities van de wereld op verschillende manieren uitgewerkt. In het christelijke bijbelboek *Prediker* staat een vaak geciteerde weergave van deze tweede fundamentele grondstelling: Voor alles wat gebeurt is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel ... De schrijver geeft dan een lange lijst van sommige van deze 'tijden': een tijd om geboren te worden<sup>1</sup> en een tijd om te sterven, een tijd om te planten en een tijd om te rooien, een tijd om te doden en een tijd om te helen, een tijd om af te breken en een tijd om op te bouwen, een tijd om te huilen en een tijd om te lachen, een tijd om te rouwen en een tijd om te dansen (...) (*Statenvertaling, Prediker 3:1-8*). Alles heeft zijn tijd. Zolang er manifestatie is, is er verandering. Veel van wat wij herkennen als cycli in de natuur weerspiegelt zich ook in onze eigen psychologische cycli. Deze inwendige getijden zijn het onderwerp van dieper onderzoek naar de aard van de menselijke ervaring, zoals zij onder woorden wordt gebracht in de geschriften en spirituele richtingen van de hele wereld.

Er is een specifieke cyclus waarop leven en leer van de Boeddha zich speciaal richten: een zich voortdurend herhalend wiel waarop de mensheid gevangen zit, een cyclus waar wij onverbiddeijk doorheen gaan (en deze cyclus wordt *samsāra* genoemd) het wiel dat leidt van geboren worden, door het leven heen gaan naar de dood, en weer opnieuw geboren worden. Nauw verbonden met *samsāra* is een andere duidelijk psychologische cyclus, bekend als de twaalf *nidāna's*, de onderling afhankelijke schakels van oorza-



ken die ons in samsāra voeren en ons vasthouden. Deze keten heeft zijn begin in onwetendheid en als einde de dood en opnieuw geboren worden. Als er geen ander element aanwezig zou zijn, dan zouden deze cycli de mensheid veroordelen tot een eindeloze herhaling van een onbevredigend bestaan.

Er doet zich echter wél een ander element voor: de factor van bewustzijn en in het bijzonder dat bewustzijn dat een graad van zelfbewustzijn heeft bereikt. De mogelijkheid om de cyclus te doorbreken en 'van het wiel af te stappen' doet zich voor op het punt in iemands ontwikkeling waar het gezegde dat ieder mens zijn eigen absolute wetgever is een betekenis begint te krijgen (Mabel Collins, Licht op het Pad, in Drie Wegen, één Pad, blz.171). In plaats van een zich voortdurend herhalende kringloop zonder onderbreking tilt het gebruik van een ontplooid bewustzijn de mens uit boven het niveau van deze voortdurende herhaling van een door onwetendheid gevoed bestaan. Van bovenaf bekeken is het een cirkel; gezien vanuit een andere hoek met een zich ontvouwend bewustzijn zien we meer een spiraal. Dit gebeurt op verschillende niveaus. Er wordt iets diepers toegevoegd, zodra bewustzijn zich ontvouwt.

Getijden van innerlijke activiteit zijn ingebed in de sociale, religieuze en spirituele praktijken van de wereld. In India bestaat het welbekende schema van de levensfasen, bekend als de vier āshrama's – de vier stadia van iedere incarnatie. Het begint met de jeugd, de brahmachāri āshrama, waarin leren, luisteren en horen de passende activiteiten voor dat levensgetijde zijn. Het is een groeien in die zin dat de periode van leren het mogelijk maakt om het geleerde in het volgende stadium uit te drukken. Het is niet anders dan wat wij zien als de seizoenen in de natuur. Men bereidt zich voor op de werking van wat volgt.

Na de fase van leren komt de toepassing van wat geleerd werd in de fase van het gezinshoofd, grihastha, waarin de nadruk ligt op verantwoordelijkheden voor familie, carrière en gemeenschap. Na de fase van gezinshoofd doorlopen te hebben komt een periode van zich terugtrekken, net zoals de lente tot de zomer leidt, die weer tot de herfst voert. Het is een periode waarin de kracht die gedurende het leven is opgewekt iemand naar zijn wortels trekt, naar een tijd van rust, van contemplatie, van zich terugtrekken uit de actieve wereld. In het klassieke India werd dit gezien als de fase van de woudbewoner of kluizenaar (vānaprastha).

De tijd van zich terugtrekken maakt het mogelijk een beweging te ervaren naar een fundamenteel centrum waarvan de volledige uitdrukking gedurende de normale levensloop werd verstikt.

Deze periode van woudbewoner biedt de mogelijkheid voor de volgende fase (en dat gingen velen nu en in het verleden gewoonlijk niet aan) van renunciatie, verzaking, afstand doen, het stadium van de sannyāsī die alles wat hem verbindt met het wereldse leven opgeeft en zich volledig richt op eenwording met het goddelijke. Dit zijn de uitdrukkingen van fasen, getijden in een incarnatie - een cyclus binnen een andere cyclus - waar we ons van bewust zijn.

De grote vraag die Ramana Maharshi stelde: 'Wie ben ik?' is ook voortdurend onze vraag. Hoe we die beantwoorden bepaalt hoe we ons in de wereld gedragen. Er zijn vele manieren waarop zich dit uitdrukt. 'Wie ben ik?' betekent vanuit occult oogpunt dat ieder mens een uitdrukking is van de hoogste geest en de laagste materie, met elkaar verbonden door het denkvermogen (manas of mind). Dat heeft niet alleen betrekking op de individuele mens, maar op het stadium van mens-zijn. Ieder van ons deelt in deze drievoudige natuur, haar wetten en sturende krachten. De verbindingsschakel tussen hoogste geest en laagste materie is altijd het denkvermogen. Het is essentieel om de werking van het denkvermogen in relatie tot deze andere twee stromen te leren begrijpen. Dit schijnt onze zoektocht te zijn, ieder moment waarop we op een ontwaakte manier reageren.



In ons proces van bewustzijnsontwikkeling is het denkvermogen altijd de eerste component die erbij betrokken is. Begrip en vaardigheid om met de capaciteiten van het denkvermogen te werken zijn noodzakelijk om effectief te zijn in dit ontwikkelingsproces. Het denkvermogen heeft zijn getijden. Hoe zien die getijden eruit? Hoe kunnen we die beschrijven en, belangrijker, hoe kunnen we

deze getijden ervaren? Hoe kunnen we omgaan met deze wisselende aard van het denkvermogen? De geschriften van de wereld behandelen dit fundamentele probleem op veel verschillende manieren. Eén van de spirituele juwelen van de mensheid is een klein deel van het grote epische gedicht, de Mahabharata. Daarin vinden we de Bhagavad Gitā. Deze bijzondere tekst is een onuitputtelijke bron van nauwkeurige, krachtige en bruikbare beschrijvingen van sommige van deze getijden van het menselijk denkvermogen en hoe deze zich uitgebreider kunnen uitdrukken.



Het potentieel van het menselijke denkvermogen wordt in De Geheime Leer beschreven als een denkvermogen om het heelal te omvatten (De Geheime Leer II. Stanza IV.17. [105]). In de Gitā vindt een dialoog plaats tussen de strijde prins Arjuna en zijn wagenmenner Krishna, het innerlijk goddelijke. De Gitā is een poging om ons iets over te brengen van dit hogere potentieel. De betekenis ervan wordt afgezwakt als we het als een historische conversatie beschouwen, hoewel dat zijn waarde kan hebben. De Gitā heeft, net als alle diepe waarheden, meer de aard van een mythe. Een feit is iets heel kleins. De wereld is vol betekenisloze feiten. Een mythe daarentegen is het grootse verhaal dat put uit symbolische uitdrukingskracht, en deze symbolen verbinden zich met de diepere lagen van ons bewustzijn. Dat maakt voor ons een ervaring op een veel dieper niveau mogelijk.

Als er ergens in een verhaal een prins optreedt, dan is hij dus nog geen koning. Hoewel hij koninklijk van aard is heeft de ontwikkeling die nodig is voor zijn ware koninklijke status en zijn heerschappij over het koninkrijk nog niet plaatsgevonden. Als we een prins tegenkomen hebben we onmiddellijk het idee dat er nog meer moet komen. Het verhaal van de Bhagavad Gitā begint met prins Arjuna aan het begin van een grote veldslag. Het eerste hoofdstuk spreekt over een specifiek getij van het denkvermogen dat rijk aan potentieel is. Rijk in die zin dat het de manier beïnvloedt waarop wij deze ervaringen trachten te vermijden. We maken dergelijke ervaringen in het dagelijkse leven niet graag mee, zelfs niet bij onze pogingen om onszelf te ontwikkelen en te begrijpen.

Het eerste hoofdstuk van de Gitā spreekt over de diepe en levensveranderende ervaring van Arjuna's vertwijfeling, zijn wanhoop en zijn neerslachtigheid. Alleen vanuit dit beginnetij van het denkvermogen kon de dialoog plaatshebben. Zonder de verpletterende ervaring van vertwijfeling zou er geen dialoog mogelijk zijn tussen het kleine zelf en het goddelijke. Dit moeten we op waarde schatten. Niemand die van zichzelf zegt dat hij een gezond denkvermogen heeft zoekt wanhoop of vertwijfeling op. Een feit is dat we ook de lente, zomer of winter niet opzoeken. Die hebben hun tijd en komen over ons heen, of we ze nu zoeken of niet.

Normale intelligentie zou van ons eisen dat we ons voorbereiden op dat waarvan wij weten dat het komt. Net zoals wij gedurende ons leven voorbereidingen treffen voor het moment dat we er niet langer zullen zijn: we geven onze bezittingen door, geven ons huis weg, stellen een testament op. Dat is normaal gedrag om voorbereid te zijn. Op een dieper niveau bereiden we ons gedurende ons leven ook voor door te ervaren wat het voor het bewustzijn betekent om zonder lichaam te functioneren. We nemen de tijd voor meditatie, voor een juist perspectief op de relatie van bewustzijn en zijn voertuig. Uit dit proces komen onherroepelijk ervaringen voort die, indien juist begrepen, het proces van overgaan gemakkelijker maken. Iedereen die de ervaring heeft gehad van leven buiten het lichaam zal op het moment van sterven zelden hunkeren naar de beperkingen, de pijn en het lijden die met leven in een lichaam gepaard gaan. Dat is deel van de oefening.

Arjuna was klaar voor iets waarop zijn hele leven hem had voorbereid. Als lid van de strijderskaste was het zijn aard, training en ervaring dat het zijn leven, zijn dharma was om strijd te leveren. Juist toen zo'n rechtvaardige en nobele strijd zich voordeed was de keuze wat zijn dharma betreft duidelijk. De keuze van dit speciale getij van zijn denkvermogen was echter in tegenspraak met zijn eigen aard, zijn dharma. Daarom vond het gesprek plaats. Natuurlijk ging de aard van dat gesprek de strijd die voor hem lag verre te boven.

In het begin van het gesprek met Arjuna gebeurt er net zoiets als er gebeurt tussen ouder en kind. Het kind heeft een moment van vrees of onzekerheid, berustend op een onjuist wereldbeeld. Wat

